

Datum: 2024-10-25

Dnr: 3.1-24/0086

Beslut i fråga om oredlighet i forskning

Beslut

Nämnden för prövning av oredlighet i forskning (nedan nämnden) beslutar att [REDACTED] inte gjort sig skyldig till oredlighet i forskning.

Bakgrund

Den 13 juni 2024 överlämnade Karlstads universitet ett ärende om oredlighet i forskning till nämnden. Överlämnandet har skett i enlighet med 6 § i lagen (2019:504) om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning.

Forskningen avser naturvetenskap, specifikt kemiteknik och metoder för att omvandla koldioxid till metanol.

Överlämnandet avser misstankar om plagiering. Misstankarna avser följande tillbakadragna artikel:

- Artikel 1

[REDACTED]

Misstankarna avser plagiering av följande artikel:

- Artikel 2

[REDACTED]

Den författare som strukits under har utfört forskningen vid svensk forskningshuvudman.

I överlämnandet framgår att den anmälda artikeln dragits tillbaka på initiativ av fyra av de fem medförfattarna. Orsaken till att den dragits tillbaka ska enligt överlämnandet ha varit att det uppdragats att försteförfattaren infogat delar från en masteruppsats han fått tillgång till när han var student. Uppsatsen ligger till grund för artikel 2 och därför omfattar misstankarna även plagiering av masteruppsatsen. Försteförfattaren till artikel 1 ska ha motsatt sig att artikeln skulle dras tillbaka.

Den anmäldes yttrande

██████████ bestrider att han gjort sig skyldig till oredlighet i forskning. Han bekräftar dock att det finns plagiering i artikel 1. Koncept, vissa meningar, datapunkter i tabeller och någon figur är plagierade. Han hänvisar till tidskriftens notering där det anges att det är medförfattarna, dock ej försteförfattaren, som står bakom tillbakadragandet. Tidskriften anger att det finns överlapp med en uppsats som senare publicerats som artikel 2. ██████████ anger att det var han som tog initiativet till att dra tillbaka artikel 1 direkt efter det att han fått kännedom om likheterna med artikel 2.

Vad gäller plagieringsmisstankarna pekar ██████████ på att artikel 2 publicerades 27 mars 2020 vilket är efter det att artikel 1 publicerades. Artikel 1 publicerades 1 februari 2020. Artikel 2 var således inte publicerad när artikel 1 publicerades. Varken han eller den tidskrift som publicerade artikel 1 kunde därför ha kännedom om överensstämmelserna med artikel 2. En plagieringskontroll hade heller inte gett utslag, menar han. Därför är misstankarna om att artikel 1 plagierat artikel 2 felaktiga.

Artikel 1 togs enligt ██████████ fram i samarbete mellan samtliga medförfattare. Försteförfattaren presenterade en forskningsidé och skrev fram ett preliminärt manusutkast. De andra medförfattarna gav synpunkter på detta manusutkast. ██████████ anger att hans bidrag tillkom senare i processen. Han tyckte att studien var intressant och letade efter parallella studier och bakgrundslitteratur. Eftersom han inte hittade några liknande studier eller liknande resultat uppfattade han att de idéer som presenterats av försteförfattaren var nya och unika. ██████████ ville därför delta i arbetet och bidrog med granskning av manuskriptet. Han förklarar att han tog uppdraget som korresponderande författare och var den som skickade in manuskriptet till tidskriften eftersom andra medförfattarna hade andra artiklar som snart skulle publiceras och som de förde dialog med tidskrifter om.

Enligt ██████████ är det försteförfattaren som ansvarar för plagieringen i artikel 1 eftersom han fört in material från en masteruppsats. Plagieringen, menar ██████████ är således inte gjord i relation till artikel 2 utan i relation till masteruppsatsen. Han uppger att han inte kände till masteruppsatsen.

Strax efter att artikel 1 publicerades tog författaren till masteruppsatsen kontakt med ██████████ och meddelade att hans uppsats, som han skrivit 2018, var plagierad i artikeln. Han informerade ██████████ om att försteförfattaren lånat uppsatsen för att ange den som referens i sin egen masteruppsats. ██████████

fick också information om att artikel 2 snart skulle publiceras och att delar från masteruppsatsen skulle redovisas där. Det var en omständighet som ingen av de andra medförfattarna kände till och [REDACTED] menar att de blev lurade av försteförfattaren. [REDACTED] hänvisar till e-postdialog mellan försteförfattaren och författaren till masteruppsatsen som stöd för detta.

Rättslig reglering

Nämnden ska pröva frågor om oredlighet i forskning enligt lagen (2019:504) om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning (nedan lagen).

Definitionen av oredlighet i forskning är enligt 2 §:

en allvarlig avvikelse från god forskningssed i form av fabricering, förfälskning eller plagiering som begås med uppsåt eller av grov oaktsamhet vid planering, genomförande eller rapportering av forskning.

Nämndens prövning sker stegvis utifrån bestämmelsen ovan.

Nämndens motivering av beslutet

Den forskning som omfattas

Lagen omfattar enligt 3 § forskning som utförs bland annat av universitet och högskolor som har staten som huvudman och som omfattas av högskolelagen (1992:1434), andra statliga myndigheter, kommuner och regioner och vissa andra angivna verksamheter.

[REDACTED] har angivit Karlstads universitet som tillhörighet på artikeln. Karlstads universitet har överlämnat ärendet till nämnden. Forskning utförd av Karlstads universitet omfattas av 3 §. [REDACTED] omfattas därmed av nämndens prövning.

[REDACTED] och [REDACTED] har angett utländska forskningshuvudmän som tillhörighet. I ärendet har inte framkommit något som talar emot det. Nämnden bedömer därför att deras del av forskningen inte utförts av en forskningshuvudman som omfattas av 3 §. [REDACTED] och [REDACTED] omfattas därför inte av nämndens prövning.

Planering, genomförande eller rapportering av forskning

De avvikelser som kan utgöra oredlighet i forskning ska enligt definitionen i 2 § lagen ha begåtts vid planering, genomförande eller rapportering av forskning.

Det innebär att begreppet oredlighet avser avvikelser under hela forskningsprocessen.¹ Med rapportering avses både publicering och andra typer av offentliggöranden.²

Misstankarna i ärendet gäller plagiering i en artikel som publicerats i en vetenskaplig tidskrift. Artikeln utgör rapportering av forskning.

Fabricering, förfalskning eller plagiering

De former av oredlighet som nämnden ska pröva är fabricering, förfalskning och plagiering. Begreppen är inte definierade i lagen, men i förarbetena refereras till att de finns beskrivna i forskningsetiska kodexar och riktlinjer som till exempel Den europeiska kodexen för forskningens integritet³.⁴

Plagiering innebär att en forskare använder andras texter, idéer eller arbeten utan att ge tillbörligt erkännande till ursprungskällan.⁵

Överlämnandet avser misstänkt plagiering i artikel 1 där det sägs finnas likheter med artikel 2. Likheterna mellan artiklarna är bekräftad både av fyra av författarna till artikel 1 och av den tidskrift som publicerat och senare dragit tillbaka artikeln. Tidskriften anger i sitt tillbakadragande att artikel 2 bygger på en masteruppsats. Masteruppsatsens författare är medförfattare till artikel 2 men inte till artikel 1.

Nämnden konstaterar att det finns likheter mellan artikel 1 och artikel 2 särskilt när det gäller koncept, vissa meningar, datapunkter i tabeller och någon figur. Någon referens till artikel 2 finns inte i artikel 1. Artikel 2 har publicerats efter artikel 1 och därför anser nämnden att det inte är artikel 2 som plagierats eftersom likheterna mellan artiklarna har ett annat ursprung.

Det har framkommit att samma likheter som finns mellan artikel 1 och 2 också finns mellan artikel 1 och den masteruppsats som artikel 2 baseras på. Nämnden konstaterar således att koncept, vissa meningar, datapunkter i tabeller och någon figur i artikel 1 är hämtade från masteruppsatsen. Det finns ingen referens till masteruppsatsen i artikel 1. Uppsatsen har således inte getts tillbörligt erkännande. Därmed anser nämnden att artikel 1 innehåller plagiering av masteruppsatsen.

Allvarlig avvikelse från god forskningssed

Det är endast allvarliga avvikelser från god forskningssed som kan utgöra oredlighet i forskning.

¹ Prop. 2018/19:58, s. 100.

² Prop. 2018/19:58, s. 49.

³ The European Code of Conduct for Research Integrity. Berlin: All European Academies (ALLEA); 2023, kap. 3.1.

⁴ Prop. 2018/19:58, s. 45, 100.

⁵ Prop. 2018/19:58, s. 45, 100.

Fabricering och förfalskning är i princip alltid allvarliga avvikelser från god forskningssed.

Plagiering bör i vissa fall inte anses utgöra en allvarlig avvikelse från god forskningssed, till exempel om det är fråga om en mindre förseelse vid ett enstaka tillfälle.⁶

Nämnden har ovan konstaterat att det är fråga om plagiering eftersom artikel 1 utgår från masteruppsatsen när det gäller koncept, vissa meningar, datapunkter och en figur överensstämmer. Nämndens bedömning är att det inte är fråga om en mindre förseelse vid ett enstaka tillfälle utan om en allvarlig avvikelse från god forskningssed.

Uppsåt eller grov oaktsamhet

Sedan den 1 januari 2020 är forskarens ansvar att följa god forskningssed i sin forskning författningsreglerat enligt 4 §. Hur långtgående ett sådant ansvar kan eller ska vara måste prövas och bedömas i varje enskilt fall.

Enligt 2 § i lagen krävs att den allvarliga avvikelsen från god forskningssed begåtts med uppsåt eller av grov oaktsamhet för att det ska vara fråga om oredlighet i forskning.

Uppsåt innebär att forskaren ska ha förstått vad han eller hon har gjort medan oaktsamhet innebär att forskaren i vart fall borde ha förstått detta.

Grov oaktsamhet kräver att agerandet framstår som särskilt allvarligt eller klandervärt. Förbiseenden, slarv eller missförstånd bör som regel inte betraktas som grov oaktsamhet enligt förarbetena.⁷

I ALLEA:s Den europeiska kodexen för forskningens integritet⁸ anges att alla parter i ett samarbete ska ta ansvar för forskningens integritet. Det anges även att alla författare har fullt ansvar för publikationens innehåll om inte annat anges. Vancouverreglerna⁹ betonar att en medförfattare har ansvar för sitt eget bidrag men även för den vetenskapliga integriteten i andra medförfattares bidrag. Den svenska lagen bygger på denna internationella reglering.

Överlämnandet gällde misstankar om att det i artikel 1 fanns plagiering från artikel 2. Det har dock framkommit att plagieringen har gjorts från den masteruppsats som artikel 2 baseras på.

Nämnden har endast att pröva [REDACTED] ansvar för den utförda plagieringen. De övriga medförfattarna omfattas inte av nämndens prövning.

⁶ Prop. 2018/19:58, s. 100.

⁷ Prop. 2018/19:58, s. 50-51, 100.

⁸ Den europeiska kodexen för forskningens integritet. Reviderad utgåva. Berlin: All European Academies (ALLEA); 2018, 2023 kap. 2.6.

⁹ Recommendations for the Conduct, Reporting, Editing, and Publication of Scholarly work in Medical Journals. Updated May 2022, International Committee of Medical Journal Editors. <http://www.icmje.org/recommendations>.

Enligt författarpresentationen i artikel 1 anges [REDACTED] ha läst och godkänt manuskriptet inför publicering. Han är också korresponderande författare. Med rollen som korresponderande författare följer ett uttalat ansvar för att se till att det som redovisas i artikeln är korrekt.

[REDACTED] har alltså inte haft tillgång till masteruppsatsen eller till artikel 2 inför publicering. Han har inte heller haft insyn i materialet eller bidragit till att ta fram de resultat som publicerades i artikeln. Hans bidrag till artikeln har varit på en mer övergripande nivå och han har kommit in i ett sent skede i arbetet. Nämnden bedömer mot denna bakgrund att [REDACTED] inte agerat uppsåtligen eller grovt oaktsamt och att han därför inte kan hållas ansvarig för plagieringen i artikel 1.

Nämnden anser att det kan finnas frågor kring [REDACTED] roll som korresponderande författare och det ansvar som denna roll för med sig. Det är dock frågor inte som rör oredlighet i forskning.

Sammanfattning av beslutet

Sammanfattningsvis finner nämnden [REDACTED] inte gjort sig skyldig till oredlighet i forskning.

Avvikelse från god forskningssed som ligger utanför nämndens prövningsområde prövas i stället av forskningshuvudmannen enligt 1 kap 17 § högskoleförordningen (1993:100), det vill säga Karlstads universitet i detta fall.

Nämnden har fattat beslut i detta ärende efter föredragning av handläggaren Magnus Gudmundsson.

Svante O. Johansson
Ersättare för ordföranden

Magnus Gudmundsson
Handläggare